

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ І ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	навчальна дисципліна з циклу загальної підготовки
Курс/Семестр	I курс, I семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / загальна кількість годин	4/120
Вид занять	Лекційні, семінарські
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	залік, екзамен
Викладач	Ільїн Володимир Васильович, доктор філософських наук, професор, завідувач відділу філософсько-методологічних проблем інноваційного розвитку людини E-mail: ilin_vv@ukr.net
Консультації	здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Вивчення дисципліни сприяє засвоєнню, поглибленню знань методологічного характеру, отриманню навичок абстрактного мислення, аналізу феномену освіти в контексті сучасних світоглядно-методологічних парадигм антропології і аксіології. Формування і розвиток сучасної світоглядно-методологічної парадигми здобувачів освітнього ступеня доктора філософії у сфері освіти неможливе без філософії як теоретичної основи світобачення та певного методу відношення до світу. Філософська культура аспіранта зумовлює адекватне сприйняття ним навчального матеріалу як основи практично всіх наук, так і виступає передумовою формування його як особистості.
Мета викладання дисципліни	узагальнення знань аспірантів у сфері освіти на теоретико-методологічному рівні, а також їх залучення до філософського осягнення ідеї освіти як соціокультурного феномену та вироблення їх власної світоглядної концепції освіти; сприяння розвитку наукового світогляду аспірантів шляхом поглибленого розуміння пізнавального процесу та пізнавального ставлення людини до світу.

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти мають досягти таких результатів навчання:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості предметної ідентифікації філософії освіти і теорії пізнання; - методологічні функції філософії освіти та методологічні засади (принципи і методи) теорії пізнання; - сутність освіти як соціокультурного феномену; - вплив освіти на розвиток особистості і суспільства; - основні парадигми розвитку освіти та його закономірності; - результати освіти та критерії їх оцінки; - головні теоретико-пізнавальні парадигми, концепції та ідеї. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти та аналізувати тенденції розвитку освіти; - здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти; - працювати з науковими джерелами, зокрема аналізувати й узагальнювати їхній зміст за науковими критеріями, - оформлювати власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу; - розширювати сфери практичного застосування принципу наступності філософії освіти у професійно-педагогічній діяльності. 																																														
<p>Набуті компетентності</p>	<p>Оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямоване на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального наукового кругозору</p>																																														
<p>Структура навчальної дисципліни</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="3">Назви тем</th> <th colspan="4">Кількість годин</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">усього</th> <th colspan="3">усього</th> </tr> <tr> <th>лекції</th> <th>семінарські</th> <th>самостійна робота</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Тема 1. Філософія освіти і теорія пізнання в структурі наукового знання</td> <td>32</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>Тема 2. Сучасний філософсько-освітній дискурс</td> <td>40</td> <td>6</td> <td>10</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>Тема 3. Епістемологічний модус філософії освіти</td> <td>24</td> <td>6</td> <td>2</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Тема 4. Основні цілі, цінності та закономірності розвитку освіти</td> <td>12</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Тема 5. Освіта в стратегії сталого людського розвитку</td> <td>12</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Всього годин</td> <td>120</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>80</td> </tr> </tbody> </table>					Назви тем	Кількість годин				усього	усього			лекції	семінарські	самостійна робота	Тема 1. Філософія освіти і теорія пізнання в структурі наукового знання	32	4	4	24	Тема 2. Сучасний філософсько-освітній дискурс	40	6	10	24	Тема 3. Епістемологічний модус філософії освіти	24	6	2	16	Тема 4. Основні цілі, цінності та закономірності розвитку освіти	12	2	2	8	Тема 5. Освіта в стратегії сталого людського розвитку	12	2	2	8	Всього годин	120	20	20	80
Назви тем	Кількість годин																																														
	усього	усього																																													
		лекції	семінарські	самостійна робота																																											
Тема 1. Філософія освіти і теорія пізнання в структурі наукового знання	32	4	4	24																																											
Тема 2. Сучасний філософсько-освітній дискурс	40	6	10	24																																											
Тема 3. Епістемологічний модус філософії освіти	24	6	2	16																																											
Тема 4. Основні цілі, цінності та закономірності розвитку освіти	12	2	2	8																																											
Тема 5. Освіта в стратегії сталого людського розвитку	12	2	2	8																																											
Всього годин	120	20	20	80																																											

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ І ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ В СТРУКТУРІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Поняття філософії освіти, її предмет і завдання. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт, предмет дослідження, методологічні функції. Особливості філософського осягнення освіти.

Формальна, неформальна та інформальна освіта. Людинотворча місія освіти. Ідея освіти та її витoki. Поняття «освіта» та його дискурс. Основні концепції освіти: концепція гармонійної цілісності, релятивістсько-плюралістична концепція, синтетична концепція. Феномен освіти.

Предмет теорії пізнання. Теорія пізнання, «епістемологія» і «гносеологія». Історичні визначення предмета теорії пізнання. Питання різновидів знання. Метафізичне знання. Теоретичне і практичне знання. Розбіжності філософського і наукового знання, природничого і гуманітарного знання. Сучасне розуміння предметів філософії та теорії пізнання.

ТЕМА 2. СУЧАСНИЙ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНИЙ ДИСКУРС

Світоглядний та методологічний плюралізм досліджень філософії освіти. Англо-американська традиція філософії освіти. Дж. Д'юї і «філософія дії». Західна філософія освіти: провідні напрями. Аналітична філософія освіти. Критико-раціоналістична філософія освіти.

Метапарадигмальні інтенції філософії освіти. Поняття «парадигма» (Т. Кун). Принцип проліферації теорій (П. Фейсрабенд). Змінність освітніх парадигм. Тип наукової раціональності та зміст освіти (В. Стьопін). Криза класичної парадигми освіти. Синергетична парадигма: постнекласичне осмислення освіти. Трансгуманітарний потенціал філософії освіти. Стратегія філософії освіти як фундаментальна наукова проблема: підходи аксіологічний та гуманітарно-культуротворчий.

Розвиток філософсько-освітніх ідей в Україні. Філософсько-освітні ідеї XVI-XVII ст. Заснування і розвиток своїх освітніх інституцій. Вироблення критеріїв освіченості. Визначення літературно-джерельних авторитетів. Виокремлення власних наукових, філософських та релігійних пріоритетів. Формування вітчизняної філософсько-освітньої стратегії. Братства. Острозька академія. Києво-Могилянська академія. Поєднання світової філософії з українськими світоглядними орієнтирами. Парадокс Сковороди. Кордоцетризм і раціоналізм. Ідея Сковороди про «сродну працю». Завдання кожної людини як свій шлях до Бога. Філософія «серця» Сковороди як вчення про досягнення людиною щастя. Київська академічна традиція XIX - початку XX ст. Діяльність та ідеї М. Драгоманова.

ТЕМА 3. ЕПІСТЕМОЛОГІЧНИЙ МОДУС ОСВІТИ

Епістемологія (теорія пізнання) як філософсько-методологічна дисципліна. «Епістеме» та «докса» в давньогрецькій філософії.

Нові епістемологічні тенденції доби Відродження. Принцип «вченого незнання» (М. Кузанський). Епістемологічна самодостатність гуманітарного наукового знання. Класична епістемологія.

Некласична філософія (розрізнення епістемології і гносеології). Постнекласична епістемологія (особливості знання). Епістемологічний конструктивізм. «Епістема» як простір можливого (М. Фуко).

Перспективи епістемології гуманітарного пізнання (відкрита структура).
Епістемологічні проблеми в українській та російській філософії. Г. Сковорода, П. Юркевич про людиномірність процесу пізнання. В. Соловйов, М. Бердяєв, П. Флоренський, О. Лосєв про критику сцієнтизму у сфері пізнання та його ідеологічного застосування у сфері політики. Г. Шпет як захисник принципів феноменології проти метафізичних спекуляцій. І. Франко, І. Драгоманов про соціальне пізнання та значення в ньому мистецтва. М. Бахтін про діалогічний принцип пізнання у гуманітарних науках.

Методологія наукового пізнання. Методологічні новації посткласичного етапу розвитку науки (методологічний плюралізм, запровадження ідей та методів синергетики). Застосування діалектичного методу. Руйнування жорсткої дихотомії методів природничих і соціальних наук, зближення та взаємодія їхніх методів.

ТЕМА 4. ОСНОВНІ ЦІЛІ, ЦІННОСТІ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Філософське розуміння категорій «ціль» і «цінність». Цілі в освіті. Осягнення освіти як цінності. Філософське осягнення цінностей консерватизму та лібералізму в освітніх концепціях. Національні й загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Вплив цілей і цінностей на зміст і методи освіти.

Ідеал освіченості. Освіченість як іншість. Освіта і особистість. «Номо educatus» – новий тип людини. Єдність мети і результатів освіти. Загальна мета і її результати. Проміжна мета і результати освіти. Поняття якості освіти.

Поняття освітнього простору. Формування освітнього простору. Освітні інституції. Зародження і трансформація ідеї університету. Моделі університетів. Університет у сучасному світі.

Закономірності розвитку освіти. Освіта і держава. Розвиток освіти як системи. Регіональна і національна системи освіти. Сфера освіти. Національний і глобальний освітній простір.

ТЕМА 5. ОСВІТА В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Поняття сталого людського розвитку. Наука і освіта – визначальні чинники суспільного розвитку. Освіта в структурі індексу людського розвитку. Теорія «людського капіталу».

Суспільство знань. Сукупний інтелект нації та її конкурентоспроможність. Концепція освіти впродовж життя. Мотив особистісного зростання.

Впровадження інноваційних методик викладання та навчання. Запровадження нової системи оцінки отриманої освіти. Переосмислення ролі наставництва та консультування. Наближення освіти до місця проживання. Дистанційна освіта. Інтернаціоналізація вищої освіти як вимога часу. Лідерство в процесі управління навчальними закладами.

Кризи в освіті та криза освіти. Масова освіта: потреби особистості та суспільства. Освіта майбутнього.

Контроль і оцінювання результатів навчання

Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання
Основними принципами оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни є:
– об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості

- засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);
- прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);
- систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою);
- дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);
- індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);
- педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі) тощо.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.

Оцінювання результатів навчання аспірантів у формі заліку здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

	<p>Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.</p> <p style="text-align: center;">Політика щодо відвідування занять</p> <p>Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов'язковим, так як забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту. За об'єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).</p> <p style="text-align: center;">Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за умови надання необхідної документації.</p> <p>Відтермінування складання заліку у випадку вагомих причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.</p> <p>Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.</p> <p style="text-align: center;">Політика щодо правил поведінки на заняттях</p> <p>Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / В.П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2011. – 1099 с. 2. Гальченко М.С. Творче мислення: діяльність, наука, людина: монографія / М.С. Гальченко. – К.: ІОД НАПН України, 2018. – 366 с. 3. Гершунский Б.С. Философия образования XXI века. (В поисках практико-ориентированных концепций). – М: Совершенство, 1998. – 608 с. 4. Губерський Л.В., Кремень В.Г., Ільїн В.В. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини: навч. посібник / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – 317 с. 5. Губерський Л.В., Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: історія, суспільство, освіта / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – 591 с. 6. Дьюи Дж. Реконструкція в філософії. Проблеми человека / Дж. Дьюи. – М.: Республика, 2003. – 494 с. 7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 8. Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М.Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М.Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.: іл. 9. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта XXI століття).

10. Каку М. Будущее разума / М. Каку. – М.: Альпина нон-фикшн, 2016. – 502 с.
11. Кант И. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / И. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро, 1994. – Т.8. – С. 29 – 37.
12. Карпов А.О. Современная теория научного образования: проблемы становления / А.О. Карпов // Вопросы философии. – 2010. – № 5. – С. 15-24.
13. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 420 с.
14. Князева Е.Н. Пробуждающее образование / Е.Н. Князева // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 369-387.
15. Коменский Я.А. Пансофическая школа, то есть школа всеобщей мудрости / Я.А. Коменский // Избранные педагогические сочинения. В 2-х т. – Т.2. – М.: Педагогика, 1982. – 576 с.
16. Кравченко А.А. Архетип учителя: ідея, образ, відповідальність: монографія / А.А. Кравченко. – Львів: Вид-во «Ліга-Прес», 2013. – 416 с.
17. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Національне і глобальне: економіка, культура, освіта / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
18. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
19. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Людина у викликах цивілізації: від минулого до майбутнього: Людина. Освіта. Соціум: монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – Київ: Грамота, 2020. – 248 с.
20. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: Логос, Софія, Розум [Підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2006. – 432 с.
21. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б. Кримський. – К.: ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
22. Ліпін М.В. Освіта в модифікаціях сучасного світу: монографія / М.В. Ліпін. – К.: КНТЕУ, 2018. – 340 с.
23. Майнцер К. Сложносистемное мышление: Материя, разум, человечество. Новый синтез / К. Майнцер. – М.: Книжный дом «ЛИБРИКОМ», 2009. – 464 с.
24. Мокир Дж. Дары Афины. Исторические истоки экономики знаний / Дж. Мокир; пер. с англ. Н. Эдельмана. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2012. – 408 с.
25. Морен Эдгар. Образование в будущем: семь неотложных задач / Э. Морен // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 24-96.
26. Ортега-и-Гассет Х. Миссия Университета / Х. Ортега-и-Гассет; [пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусуковского]. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с.
27. Павловський Кшиштоф. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд / Кшиштоф Павловський. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2005. – 230 с.
28. Пелікан Я. Ідея Університету / Я. Пелікан; [пер. з англ.]. – К.: Дух і літера, 2009. – 306 с.

29. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу / С. Пінкер. – К.: Наш формат, 2019. – 560 с.
30. Поколение Z не стало поколением роботов / «Техно-парк». – 2019 – № 42. – С. 6-7.
31. Пролєєв С.В., Шамрай В.В. Освітній проект модерну та сучасний університет / С. Пролєєв, В. Шамрай // Філософія і методологія розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. – К.: Педагогічна думка, 2011. – С. 154-179.
32. Рассел Б. Мудрость Запада: историческое исследование западной философии в связи с общественными и политическими обстоятельствами / Б. Рассел; пер. с англ., ред. П. Фулкес. – М.: Республика, 1998. – 479 с.
33. Спиваковский В. Если ты достоин большего, нарушай правила / В. Спиваковский. – К.: ПП Международная корпорация S.V.S., 2004. – 400 с.
34. Спиваковский В.М. Образовательный взрыв / В.М. Спиваковский. – К.: ЧФ «МУВЦ «Гранд-Экспо», 2011. – 436 с.
35. Таранов П.С. Анатомия мудрости. 106 философов. Жизнь. Судьба. Учение: В 2-х т. – Т.1. – Симферополь: «Таврия», 1995. – 464 с.
36. Таранов П.С. Анатомия мудрости. 106 философов. Жизнь. Судьба. Учение: В 2-х т. – Т.2. – Симферополь: «Таврия», 1995. – 510 с.
37. Творча особистість в контексті освіти інформаційно-цифрової реальності: колективна монографія / авт. кол.: В.Г. Кремень, В.В. Ільїн, Є.Р. Борінштейн, М.С. Гальченко, М.В. Ліпін, Д.В. Погрібна, Н.В. Савчук, О.А. Федорчук. – Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. – 320 с.
38. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття / Ю.Н. Харарі. – Київ: Форс Україна, 2018. – 416 с.
39. Эпштейн М. От знания – к творчеству. Как гуманитарные науки могут изменять мир / М. Эпштейн. – М.; СПб.: Центр гуманитарных инициатив, 2016. – 480 с.
40. Ясперс К. Идея Университета / Карл Ясперс; [пер. с нем. Т. В. Тягуновой; ред. перевода О. Н. Шпарага; под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2006.
41. Hare W., Portelli J. P. Philosophy of Education: Introductory Readings. – Brush Education, 2013. – 400 p.
42. Matthews M. R. International handbook of research in history, philosophy and science teaching. – Dordrecht : Springer, 2014. – 256 p.
43. Mead G. H., Biesta G. J. J., Trohler D. Philosophy of Education. – Routledge, 2015. – 200 p.
44. Noddings N. Philosophy of education. – Westview Press, 2012. – 284 p.
45. Paulsen M. B. Higher education: Handbook of theory and research. – Springer, 2014. – 260 p.
46. White J. Philosophy, philosophy of education, and economic realities //School Field. – 2013. – Т.11. – №. 3. – pp. 294-303.

Інформаційні ресурси

http://pidruchniki.com/1584072032609/filosofiya/filosofiya_osviti